

STATENS HELSETILSYN
Postboks 231 Skøyen
0213 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 22/29128-6
Saksbehandler: Ann-Kristin Wassvik
Dato: 27.03.2023

Svar på tilleggsspørsmål om forsvarlighetskravets anvendelse i saker om omsorgsstønad

Det vises til vårt brev av 3.8.22. I etterkant av brevet har Helsetilsynet bedt om en redegjørelse for forholdet til forsvarlighetskravet i klagesaker som omhandler tildeling/utmåling av omsorgsstønad. Vurderingene nedenfor må ses i sammenheng med nevnte brev, samt med [rundskriv I-42/98](#).

Dette brevet erstatter tidligere utsendt brev med saksnr. 22/29128-3, som ble ekspedert med en formateringsfeil. For øvrig er brevene identiske.

Helsedirektoratets vurdering

Innledningsvis vil Helsedirektoratet presisere at omsorgsstønad er en stønadsordning, og ikke en tjeneste.

Ved en klage til statsforvalter som gjelder omsorgsstønad, vil det kunne være ulike situasjoner som danner utgangspunktet for klagen. For eksempel kan klagen gjelde avslag på omsorgsstønad, eller den kan gjelde utmålingen. Videre kan omsorgsarbeidet som kravet om omsorgsstønad refererer seg til komme i tillegg til kommunale tjenester, eller den private parten kan yte all omsorg. Klagers anførsler vil også variere; blant annet kan det tenkes at klager anfører at innvilget omsorgsstønad – eller tjenestetilbudet under ett inkludert omsorgsstønad – er *uforsvarlig*.

Uavhengig av hvordan saken ligger an, vil imidlertid utgangspunktet være at det aldri vil foreligge en rett til omsorgsstønad basert på en forsvarlighetsvurdering, jf. vårt brev av 3.8.22 hvor det bl.a. framgår:

«Det følger av hol. § 3-6 første ledd nr. 3 at kommunen skal ha tilbud om omsorgsstønad til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid. Bestemmelsen gir imidlertid ingen individuell rett til å motta omsorgsstønad, og heller ikke en plikt for kommunen til å løse et konkret hjelpebehov med omsorgsstønad i den enkelte sak. Kommunen kan gjøre vurderingen av om omsorgsstønad skal tildeles, og i hvilket omfang, innenfor rammene av sitt frie skjønn. Særlig sentralt ved skjønnsutøvelsen er at resultatet av vurderingen ikke skal være åpenbart urimelig, at det ikke kan tas utenforliggende hensyn og at eventuell forskjellsbehandling innenfor kommunen skal være saklig begrunnet.»

Vurderingstemaet vil altså være om kommunens vedtak om avslag på eller utmåling av omsorgsstønad må anses som åpenbart urimelig. I denne vurderingen må det først og fremst ses hen til omfanget av omsorgsarbeidet, og hvor tyngende dette er for den pårørende.

Videre må det ses hen til at et omsorgsbehov også kan dekkes av ulike kommunale helse- og omsorgstjenester som avlastning, plass i institusjon og/eller ulike former for tjenester i hjemmet, og innenfor de ordinære skjønnssammene avgjør kommunen selv på hvilken måte omsorgs-/hjelpebehovet skal dekkes. I vurderingen skal det på vanlig måte legges vekt på hva pasienten/brukeren og omsorgsyteren selv ønsker, samt på barnets beste i saker der dette er relevant. Der det legges til grunn at kun en del av hjelpebehovet skal dekkes gjennom tjenester, mens resten skal dekkes gjennom

Helsedirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Ann-Kristin Wassvik

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

omsorgsarbeid fra pårørende, er det videre et krav at den valgte løsningen samlet sett anses som forsvarlig. Vurderingen av om et avslag på – eller en konkret utmåling av - omsorgsstønad er åpenbart urimelig eller ikke, vil knytte seg til den delen av hjelpebehovet som ikke dekkes av tjenester, og som dermed dekkes av pårørende. Vurderingene skiller seg fra rettighetsklager der det anføres at tjenestetilbudet er uforsvarlig, hvor vurderingstemaet er om pasient/bruker mottar forsvarlige tjenester i nødvendig kvalitet og omfang.

Der det private omsorgsarbeidet er omfattende og særlig tyngende, jf. de føringer som følger av [rundskriv I-42/98](#), og det ut fra en konkret vurdering ikke er aktuelt å avhjelpe dette gjennom (økte) kommunale helse- og omsorgstjenester, må det etter Helsedirektoratets vurdering som hovedregel legges til grunn at et avslag på omsorgsstønad vil være åpenbart urimelig. Det samme gjelder der evt. innvilget omsorgsstønad i liten grad tar hensyn til omsorgsarbeidets omfang og karakter. Statsforvalter må sikre at rimelighetsvurderingen er helhetlig og konkret, og hensyntar de momenter som må anses som saklige og relevante i den enkelte sak.

Helsedirektoratet er videre kjent med at enkelte kommuner har egne interne retningslinjer for tildeling av omsorgsstønad, der stønadsordningen kun omfatter enkelte grupper omsorgsytere. Den enkelte pårørende har rett til en konkret og individuell vurdering av om omsorgsarbeidet er særlig tyngende, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-8, og slike retningslinjer kan lede til vedtak som er åpenbart urimelige for omsorgsytere som ikke er omfattet av kommunens kriterier.

I klager der omsorgsyter har anført at det er innvilget for lite omsorgsstønad eller søknad er avslått, og statsforvalter finner vedtaket åpenbart urimelig bør som hovedregel vedtaket oppheves. Kommunen gis med dette mulighet til å utforme det samlede tjenestetilbudet på nytt, da innvilgelse av omsorgsstønad faller inn under kommunens frie skjønn. I prp. 91 L (2010-2011) uttales det at: *"Ved prøving av «det frie skjønn», bør Fylkesmannen som hovedregel ikke benytte kompetansen til å fatte nytt vedtak når det gjelder vedtak om tjenester som i dag reguleres av sosialtjenesteloven. Dette er følgelig ikke til hinder for at klageinstansen kan endre vedtaket i særlige tilfeller, i tråd med gjeldene rett. Ett eksempel kan være at klageinstansen selv endrer vedtaket dersom den tar til følge klage over vedtak om sommeravlastning for et funksjonshemmet barn, og sommerferien nærmer seg"*

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Ann-Kristin Wassvik
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk